

DOCUMENTE PRIVIND COMITATUL TIMIȘ LA FINALUL SECOLULUI AL XVI-LEA – ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XVII-LEA

*Adrian Magina**

Cuvinte cheie: comitatul Timiș, documente, sec. XVI-XVII, otomani, Transilvania
Keywords: Timiș County, documents, 16th–17th centuries, Ottomans, Transylvania

În secolul al XVI-lea, teritoriul de la sud de Mureș a trecut printr-o serie de evenimente tumultuoase. După ce în prima jumătate a veacului zona Timișului a fost pustiită de războiul țărănesc din 1514 și de mișcarea lui Jovan Nenada, la mijlocul secolului s-a profilat tot mai accentuat amenințarea otomană. În urma a două campanii militare desfășurate în 1551–1552, orașele Timișoara și Lipova, împreună cu o bună parte din teritoriile comitatelor Timiș, Arad, Cenad și Torontal au fost ocupate de otomani și transformate într-un vilayet cu sediul centrul urban de pe Bega. Teritoriul montan al provinciei, respectiv orașele Caransebeș și Lugoj, împreună cu zonele adiacente, au fost alipite Principatului autonom al Transilvaniei, unde au rămas pentru mai bine de 100 de ani.

Spre finalul secolului al XVI-lea, în contextul declanșării conflictului de 15 ani cu Poarta Otomană, spațiul bănățean avea să cunoască noi frământări. Început în anul 1593, după bătălia dezaastroasă pentru otomani de la Sisek, conflictul dintre Imperiul Otoman și cel Habsburgic s-a prelungit până în 1606 la pacea de la Zsitvatörök. Alături de protagoniștii principali, în război au fost angrenate trupe din Transilvania, Țara Românească și Moldova, țări ce s-au implicat activ în conflict din 1594–1595.¹

Teritoriile bănățene ocupate de otomani, fiind în apropierea graniței cu Principatul Transilvaniei au făcut obiectul disputelor între trupele creștine și cele turcești. Pe de o parte, exista un orizont de așteptare din parte populației creștine din aceste zone de a fi eliberată de sub stăpânirea otomană. Aproape

* Muzeul Banatului Montan Reșița, b-dul Republicii, nr. 10, e-mail: adimagina@gmail.com

¹ Pentru războiul cel lung și implicațiile sale a se vedea teza de doctorat a lui Tibor Szalontay, *The art of war during the Ottoman-Habsburg Long War (1593–1606) according to narrative sources*, PhD Thesis (University of Toronto, 2004).

imediat după debutul ostilităților dintre imperiali și Înalta Poartă au început mișcări contra autorităților otomane în arealul bănățean. Răsculații, sârbi și români, unul dintre conducătorii lor fiind episcopul Teodor al Vârșețului, au atacat trupele turcești cu oarecare succes, inițiativa lor fiind sprijinită de către oficialii din Transilvania.² Pe de altă parte, transilvănenii au făcut tot posibilul să recupereze din mâinile otomanilor teritoriile de pe valea Mureșului și din arealul limitrof Timișoarei. Sub conducerea banului George Borbély, trupele ardeleni au atacat cetățile și palâncile de graniță ale vilayetului. Din iunie până în octombrie 1595 ardelenii au atacat sau ocupat pe rând fortificațiile de la Bocșa, Vârșeț, Vărădia de Mureș, Făget, Șoimoș, Lipova, Arad, Siria și Ineu, înglobând o parte din aceste teritorii în principatul autonom. În fața avansului creștin, Timișoara a rezistat cu succes, cu toate că principele Sigismund Báthory a condus personal asediul împotriva orașului.³

Integrarea zonelor smulse de la otomani între fruntariile Principatului a presupus reinstaurarea administrației și a instituțiilor ardeleni, precum și revenirea unor domenii nobiliare în mâna vechilor proprietari. De asemenea, pentru credința arătată față de principe, o serie de nobili din zonă au fost răsplățiți cu domenii în teritoriul recucerit de la Înalta Poartă.

Cea mai importantă zonă recuperată de către creștini era pe valea Mureșului, în arealul orașelor Lipova și Arad. În anii următori reintegrării în Principat, în acea zonă pot fi întâlnite cele mai numeroase donații în favoarea unor nobili locanici ori din alte părți ale Transilvaniei. Au fost răsplățiți mai cu seamă cei care și-au adus contribuția la operațiunile militare, o bună parte dintre ei fiind sârbi stabiliți definitiv în teritoriul respectiv.⁴ Probabil tot undeva în zona văii Mureșului ar trebui căutate cele trei posesiuni părăsite în comitatul Timiș primite ca donație de Manoilo Egri de la principele Gabriel Báthory în anul 1611. Cu această ocazie sunt menționați oficiali ai comitatului Arad

² Pentru evenimentele din anii 1594–1595 în Banat rămâne util studiul lui R. Păiușan, C. Sav, “Lupta antiotomană din Banat și Mihai Viteazul,” *Studii de Istorie a Banatului IX* (1983): 29–42. Din istoriografia sârbă mai nouă este de folos Јован Пејин, “Банат под Турком окупацијом,” în M. Магицки, В. Јовић, ed., *Банат кроз векове* (Belgrad, 2010), 145–152; Pentru rolul episcopului Teodor în răscoală: Пера Николић, “Владика Теодор Несторовић,” în Магицки, Јовић, ed., *Банат кроз векове*, 123–131.

³ *Erdély Története*, vol. I, *A Kezdetektől 1606-ig*, eds. L. Makkai, A. Mócsy (Budapest, 1986), 526–527; P. Drăgălina, *Din istoria Banatului Severin*, vol. II (Caransebeș, 1900), 47–51.

⁴ A. Magina, “Lipova at the beginning of the 17 century. Documentary contributions,” în D. Țeicu, R. Grăf, eds., *Itinerarii Istoriografice. Studii în onoarea istoricului Costin Feneșan* (Cluj-Napoca, 2011), 297–321; Pentru rolul sârbilor și donațiile primite: J. Радонић, *Прилози за историју Срба Срба У Угарској у XVI, XVII, i XVIII, веку* (Novi Sad, 1909), 1–15; А. Ивић, *Историја Срба у Угарској* (Zagreb, 1914), 210–228.

(vice căpitanul cetății, judele nobililor) precum și numeroase personaje ce după nume par de origine sud slavă.⁵

Donațiile pentru sârbi nu s-au limitat însă la valea Mureșului, ele au vizat inclusiv zone din fostele comitate Timiș ori Severin. Principele Gabriel Báthory, spre exemplu, pentru serviciile lor credincioase, le dona în 1611 lui Janko și Marko Racz posesiunile Berliște și Rusova, împreună cu toate drepturile și utilitățile ce țin de acestea.⁶ Cele două sate se aflau în epocă în comitatul Timiș, în vecinătatea Vârșetului, în prezent fiind arondate instituțional județului Caraș-Severin. De altfel, zona era populată cu români și sârbi, iar Vârșetul a fost unul din centrele din care a pornit răscoala antiotomană din 1594–1595.

Teritoriile recuperate din mâinile otomanilor în comitatul Timiș erau situate în marea lor majoritate fie între Lugoj și Timișoara, în arealul Buziașului, fie în spațiul limitrof văii Mureșului (ce delimita vechile comitate medievale Arad și Timiș). În anumite cazuri, avansul trupelor ardeleni a readus în mână creștinilor localități ce se aflau în imediata vecinătate a centrului urban de pe Bega. Primii care au beneficiat de mărinimia princiară în acest spațiu recuperat de la turci au fost marile familii nobiliare, alungate cu decenii în urmă de cucerirea otomană. Astfel, principele Sigismund Báthory donează familiei Bethlen domeniul Ictar, împreună cu alte sate și locuri pustii, domeniu pe care această familie l-a deținut anterior anului 1552.⁷ Tot în acest registru se încadrează și recunoașterea stăpânirii lui Ștefan Zelemeri asupra Nădlacului, eliberat din mâinile turcilor de către armatele transilvănene (*e manibus Turcicis esse eliberatam*).⁸ Nobilul respectiv, deși stabilit în vestul Ungariei, în teritoriile controlate de Habsburgi, a revendicat Nădlacul în virtutea dreptului de moștenire, ca urmaș al familiei Jakšić de Nădlac, el fiind fiul lui Ladislau Zelemeri și al Scolasticeii Jakšić, fiica lui Marko Jakšić decedat în 1537.⁹ E drept, domeniul se afla departe de posesiunile sale din Ungaria de vest, într-o zonă permanent amenințată de otomani, de aceea nobilul Zelemeri s-a și grăbit să îl zălogească lui Ioan Ujfalussi pentru suma de 1000 de florini, alături de alte moșii din comitatul Nitra.

Alături de acești nobili importanți, documentele aduc în prim plan și nobilimea mică, localnică, care pentru contribuția dată la eliberarea teritoriile respective de sub dominația otomană a fost răsplătită cu moșii, de obicei fostele

⁵ Anexele 6–7.

⁶ Anexa 5.

⁷ C. Feneșan, *Documente medievale bănățene (1440–1653)* (Timișoara, 1981), 93–95.

⁸ Anexa 1.

⁹ S. Borovszky, “A nagylaki uradalom története,” în *Értekezések a történeti tudományok köréből* (Budapest, 1900), 16–50; A. Magina, “Două documente privind posesiunile familiei Jakšić în comitatele Cenad și Timiș,” *Revista de Studii Banatice*, nr. 1 (2012): 25–32.

domenii deținute anterior instaurării stăpânirii Semilunii. Este cazul mai multor nobili mărunți din Lugoj, care în virtutea înruderii prin căsătorie cu urmași ai familiei Besan din Belinț sunt dăruți de către principe cu fostul domeniu ce aparținea Besanilor (*prefatorum Besanensium praefuissent*), grupat în jurul satelor Ohaba și Belinț, areal care a fost eliberat de sub stăpânirea turcească (*a iugo et servitute eorundem hostium per nos liberatae*).¹⁰ Mihai Viteazul, la rîndul său, le dăruia la doi mici nobili, Mihail Balota și Francisc Török, posesiunile din satele Susani, Jupani, *Paulest* (dispărut) și Cliciova din comitatul Timiș. Domnitorul răsplătea astfel slujbele credincioase ale celor doi dar, în același timp, repunea în drepturi pe adevărații moștenitori ai satelor respective, Mihail Balota și Francisc Török fiind urmașii de drept ai lui Iacob Török de Cliciova, nobil ce deținuse domeniul anterior ocupației otomane.¹¹ Tot în categoria micii nobilimi, care s-a bucurat de donații în teritoriile recuperate de la otomani, se numără și George Terbusula din Lugoj, care a primit mai multe posesiuni din comitatul Timiș prin mărinimia principelui Sigismund Báthory. Este vorba de satele Chevereșu Mare, Uliuc, *Bote* (dispărut), Dragșina și Sârbova, toate situate între Buziaș și Timișoara. Aflat în necaz și lipsă de bani, acesta a trebuit să vîndă o parte din moșii rudei sale Ioan Pribek din Lipova, iar o parte a lăsat-o prin testament soției sale Ana Lacza, nobila doamnă urmînd a recupera și banii ce-i dăduse cu împrumut.¹² În plus, testamentul nobilului din Lugoj ne oferă indicii asupra relațiilor sociale, de rudenie și economice existente în rîndul micii nobilimi bănățene la începutul secolului al XVII-lea.

Nu doar localnicii au beneficiat de recuperarea unor teritorii din mînile turcilor. Este cazul lui Ioan Váradi și Petru Széplaki, cărora principele Gabriel Báthory le-a dăruit în anul 1610 mai multe sate din comitatul Timiș printre care Beregsăul Mic, Bobda, Parța sau Jimbolia.¹³ Documentul lasă să se întrevadă că Ioan Váradi provine din Chimindia (jud. Hunedoara) și că era la acel moment provisor al curții princiare din Alba Iulia. Un personaj cu același nume era menționat în 1594–1595 ca membru al cancelariei princiare¹⁴, fără să știm dacă e identic cu nobilul donat cu moșii bănățene în anul 1610. Celălalt beneficiar al donației, Petru Széplaki, ar putea proveni după nume dintr-unul din numeroasele sate ardelenice ce purtau denumirea de Széplak aflate în diverse comitate ale principatului. Satele dăruite celor doi erau în proximitatea Timișoarei, o parte dintre localitățile respective fiind amintite ca parte a domeniului cetății Timișoarei înainte de anul 1552. Tocmai pentru că se aflau în vecinătatea

¹⁰ F. Pesty, *Krassó vármegye története*, vol. IV (Budapest, 1883), 199–201.

¹¹ Anexa 2.

¹² Anexele 4, 6, 7.

¹³ Anexa 3.

¹⁴ Z. Trócsányi, *Erdély központi kormányzata 1540–1690* (Budapest 1980), 197.

imediată a otomanilor, nu este exclus ca aceste localități să fi cunoscut destul de frecvent raiduri ale trupelor osmane ori să fie parte a unui sistem dublu de impunere fiscală, așa numitul condominium, prin care locuitorii plăteau impozite atât stăpânilor creștini cât și otomanilor.¹⁵

Din documentele analizate se pot întrevedea încercările principilor transilvăneni de a-și fideliza credincioșii prin diverse donații, dar și efortul acestor nobili în a-și recupera moștenirile aflate în teritoriile smulse din mâinile Imperiului Otoman. Un aspect foarte important, ce poate fi surprins în actele menționate, este legat de impactul teritorial al recuperărilor creștine. După cum se poate observa, valea Mureșului, rută strategică pentru Principatul transilvan, a fost recuperată aproape în totalitate. În ceea ce privește Timișoara, deși orașul în sine nu a putut fi cucerit, creștinii au reușit să se impună la vest, sud și nord de centrul urban, prin ocuparea unor localități aflate la distanțe de câțiva km de porțile orașului. Revirimentul creștin a fost însă de scurtă durată, primele teritorii pierdute fiind chiar pe valea Mureșului. În anul 1616 Lipova a fost recucerită de otomani, iar la 1658 Înalta Poartă a ocupat Caransebeșul și Lugojul cu zonele înconjurătoare, în acest fel întregul Banat fiind integrat vilayetului de Timișoara unde va rămâne până la 1716. Deși scurt din punct de vedere temporal, intervalul de 20 de ani în care o parte din teritoriile bănățene au revenit lumii creștine ne oferă posibilitatea investigării cadrului social, militar, politic și economic al provinciei de la sud de Mureș în epoca modernității timpurii.

¹⁵ Pentru înțelegerea condominium-ului fiscal osmano-transilvan esențial rămâne studiul Cristinei Feneșan, "Quelques aspects du condominium osmano-transylvain au XVIIe siècle," *Osmali Araştırmaları/Journal of Ottoman Studies* XI (1991): 111–121.

ANEXE

1

1596, 24 iulie, Nitra

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Magyar Kamara Archivuma, E 148 Neo Registrata Acta, fasc. 18, nr. 10, pecete aplicată pe verso.

Capitulul bisericii din Nitra consemnează că Ștefan Zelemeri a zălogit lui Ioan Ujfalussi, pentru suma de 1000 de florini, mai multe posesiuni ale sale, printre acestea numărându-se și fortificația Nădlac din comitatul Timiș.

Nos, capitulum ecclesie Nitriensis, memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod egregius Stephanus Zelemery, coram nobis personaliter constitutus, onera ac quaelibet gravamina haeredum filiorum, filiarum, fratrum suorum proximorumque et consanguineorum suorum universorum in se assumens et levans sponte et libere, matura denique et exact intra se animi deliberatione praehabita confessus est et retulit in hunc modum, quomodo ipse rescivisset et pro certo intellexissent, gratia Dei et opera serenissimi principis Transylvaniae, inter cetera eiusdem gloriosi principis laudatia facinora etiam arcem Nagylak in comitatu Thömösiensi existentem, avitica dumtaxat, haereditatem eiusdem fatentis, e manibus Turcicis esse eliberatam, propter quam apud eundem principem obtinendam inter aggredi quam primum instituisset, sed quia hisce bellorum temporibus sterilibus quoque annis et aliis incommoditatibus gravatus sumptibus careret, cogereetur quaqua ratione providere, ne ob defectum hunc expectarum tantum suum bonum negligeret, totales igitur tertiam partem portionis suae in castello Sarfeo ac aliam similiter totales tertias partes portionum suarum possessionariarum in oppido Serfeo ac in possessiune Sarluchka, et insuper unam sessionem coloniacalem desertam Kowachowzka vocatam, in eadem possessione Sarluchka (loco videlicet eius portionis quam debuisset de possessione Karthocz dare) omnino in comitatu Nitriensi existentem habitas, quae nimirum portiones fuissent alias ob defectum quarundam rationum paternarum ipsius fatentis ad rationem regiam occupatae per cameram regiam Possoniensem, simulcum earundem utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arrabilibus, cultis et incultis, agris pratis, pascuis, campis, foenetis, sylvis, nemoribus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, molendinis et eorum locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum (etiam cu seminaturis praesentibus vernalibus omnis generis, dempta duntaxat triticea praeserti seminatura iam fere totalis demessa) integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad eadem de de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere

debentibus, egregio Ioanni Vyfalussy de Tywkwygalw, in et pro florenis ungaricalibus mille, monetae bonae pro nunc currentis titulo pignoris dedisset, inscripsisset et impignorasset, imo dedit, inscripsit, impignoravit coram nobis tali modo, ut dum et quandocunque praefatus Stephanus Zelemeri, sive ipsius consors vel heredes sui dictas portiones suas possessionarias ad se redimere voluerint ac potuerint, extunc idem Ioannes Vyfalwssy, aut heredes sui, rehabitibus primo praenarratibus florenis ungaricalibus mille, pecuniis scilicet suis, mox easdem portiones possessionarias, sine omni difficultate et et litigatorio processu, eidem fatenti, sive consorti suae, aut suis heredibus, pacifice remittere debeant et teneantur, assumendo nihilominus idem Stephanus Zelemeri antelatum Ioannes Vyfalwssy eiusque heredum in pacifico et queto dominio, praescriptarum totalium portionum possessionariarum contra quoslibet legitimos impetitores, causidicos et actores usque tempus redemptionis earundem, tueri protegere et defensare, conservare suis propriis fatigiis, expensis et laboribus. Harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum feria quarta proxima ante festum beati Iacobi apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo sexto.

Lecta et correcta per
prefatum capitulum

2

1599, 16 decembrie, Alba Iulia

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Erdélyi Országos Kormányhatósági Levéltárak, Gyulafehérvári káptalan országos levéltára, F 4 Cista comitatum, Comitatus Thordensis, fasc. 7, nr. 5, original, hârtie, pecete aplicată.

Mihai Viteazul, pentru slujbe credincioase, donează lui Mihail Balota și Francisc Török posesiunile din satele Susani, Jupani, *Paulest* și Cliciova din comitatul Timiș.

Michael, Valachiae Transalpiniae Vaivoda, sacratissimae cesariae regiaeque maiestatis consiliarius, per Transsilvaniam locumtenens et eiusdem eis Transilvaniam, partiumque eidem subiectarum fines exercitus generalis capitaneus etc., memoriae commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod nos cumad nonnullorum dominorum consiliariorum nostrorum singularem intercessionem nobis propterea factam, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis egregiorum Michaelis Balotha et Francisci nepotis quondam Iacobi Theoreok de Klichiova, que principibus huius regni Transsilvaniae predecessoribus nostris exhibuerunt et impenderunt,

ac in futurum nobis quoque exhibituri et impensuri sunt, totales et integras possessiones Zwzan, Supan, Paulest et Klichiowa praedicta vocatas, in comitatu Themesiensi existentes habitas, per maiores et progenitores ipsorum possessas, temporibus retroactis Turcarum viribus invalescentes per eosdem hostiliter occupatas, hac demum tempestate ex singulari Dei beneficio a iugo et servitute illorum in ditionem Transsilvanicam armis redactas, quarum unam Klichiowa nimirum dictam per serenissimum Sigismundum Bathory etc. alias principem Transsilvaniae egregii Georgio Zent Miklosy et Ioanni Apony collatam, alias autem tres Zuzan videlicet, Supan et Paulest, per serenissimum Andream cardinalem Bathorem etc. quondam principem Transsylvaniae, eisdem Michaeli Balotha et Francisco Theoreok restitutas, ex eoque tempore per eosdem pacifice tentas, sed ex eo quod cum in proximis dominorum regnicolarum generalibus comitiis ad vigesimum diem Novembris ex edicto nostro hic Albae Iuliae celebratis, universae et quaelibet donationes dicti Sigismundi principis reiectae, annihilatae, viribusque cassae et inefficaces redditae et pronuntiatae fuissent, et aliquin etiam ius belli in universis bonis et iuribus possessionariis, superioribus diebus hoc regno Transsilvaniae armis in nostram potestatem radacto, habuissemus, ad nos consequenterque collationem nostram redactas, totum item et omne ius nostrum regium, si quod in prescriptis possessionibus etiam aliter, qualitercunque existeret, aut eadem et idem nostram ex quibuscunque causis, viis, modis et rationibus concernerent collationem, simulcum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, aquis, pratis, pascuis, campis, fenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promonthoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad easdem et idem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus, memoratis Michaelis Balota et Francisco Theoreok, ipsorumque heredibus et posteritatibus universis dedimus, donavimus et contulimus, prout damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irrevocabiliter tenendas, possidendas pariter et habendas, salvo iure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante, quae tunc in formam privilegii redigentur, dum in specie fuerint reportatae. Datum Albae Iuliae die decima sexta Decembris, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo nono.

Michael m. p.

Ioannes Jacobinus secretarius m.p.

3

1610, 24 februarie, Alba Iulia

Original neidentificat.

Copie: Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, Kézirattár, Pesty Frigyes gyűjteménye.

Principele Gabriel Báthory, pentru servicii credincioase, donează lui Ioan Váradi și Petru Széplaki posesiunile *Vaia*, Beregsăul Mic, Bobda, *Szilas*, Parța, *Sásvár*, *Kis Erdő*, *Bozy*, *Vámtelek*, Buziaș, Jimbolia și *Csóka* din comitatul Timiș.

Nos, Gabriel, Dei gratia princeps Transilvaniae partium regni Hungariae dominus, Siculorum comes etc., memoriae commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod nos cum ad nonnullorum fidelium dominorum consiliariorum nostrorum singularem nobis propterea factam intercessionem, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis, fidelium nostrorum egregiorum Ioannis Varady de Kemend, provisoris curiae Albensis ac Petri Zeplaki et quo ipsi nobis et huic regno nostro Transilvaniae in omnibus occasionibus pro locorum et temporum varietate, fideliter et summa cum animi sui promptitudine exhibuerunt et impenderunt, ac in futurum quoque exhibituros et impensuros ipsos confidimus, totales igitur et integras possessiones *Vaia*, *Nemethy*, *Pabd*, *Zilas*, *Parcza*, *Sasuar*, *Kis Erdeo*, *Bozy*, *Vamtelek*, *Bozzas*, *Chombord*, *Zent Mihaly* et *Chioka* in pertinentiis *Themesvariensis* et comitatu *Theomeosiensi* existentes, totum item et omne ius nostrum regium, si quod in eisdem possessionis etiam aliter qualitercunque existeret et haberet, aut eadem et idem nostram ex quibuscunque modiis, viis et rationibus concerneret collationem, simulcum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet terris scilicet arrabilibus, cultis et incultis, agris pratis, pascuis, campis, foenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad easdem possessiones diciturque ius regium de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus, memoratis *Ioanni Varady*, *Petri Zeplaki* et (...) ¹ heredibusque et posteritatibus ipsorum utriusque sexus universis benigne dedimus, donavimus et contulimus prout damus, donamus et conferimus iure perpetuo [et irrevocabiliter tenendas] ² posidendas pariter et habendas, salvo iure alieno, harum nostrarum testimonio literarum mediante, quas nos in formam privilegii redigifaciamus, dum nobis in specie fuerint reportatae. Datum in civitate

nostra Alba Iulia, vigesima quarta mensis Februarii, anno Domini millesimo sexcentesimo decimo.

Gabriel princeps m.p.

1. Lipsă în copie, probabil din cauza deteriorării originalul.
2. Lipsă în copie, întregire după formularistica de epocă.

4

1610, 2 noiembrie, Lugoj
Transumpt în doc. nr. 9 din 5 mai 1613.

George Terbusula, nobil din Lugoj, vinde posesiunea sa din satul Sârbova lui Ioan Pribek din Șoimoș pentru suma de 50 de florini. Ca martori la tranzacție au fost prezenți vice banul Francisc Borbely, Simon Stanișa, Valentin Ilosvay, notarul Lugojului și Ștefan Matei.

En Terbusula Georgy Lugoson lakozo nemes zemely adom eöreök emlékezetöl mindeneknek az kiknek illik, mostaniaknak s mind jeövendöben leveöknek, hogy iambor hwsseges zolgalatomat tekintven, az Erdely orzagban leveö kegyelmes feyedelem, ennekem conferalt volt, itt Teömeöswar varmegieben, az teöb falvim keözzwl, egy Zerbona newy falumat, kinzerittetem nemynemý nagy zwgseges okokbol eladnom az vitezleö Pribek Janos uramnak, mostan Solimos varaban lakozonak eöreökarron, tudni illik eötven forint summa penzen, minden hozza tartozó hataraval, erdeyével, vizivel, malom helieyvel, halazo tawayval, mezeyvel, veölgievel, zanto kazalo, földeyvel, eöreökbe megh hihatatlanul fiurol fiura maradekrol maradekra, minden haborgatok ellen megh otalmaz van, az vitezleö Pribek Janos uramot, az megh nevezet Zerbona newy falut, ugy birhassa mint sayattiat es penzen veöt eöreöket, ez iambor vitezleö nemes zemeliek eleöt, ugy mint Somogy Borbeli Ferencz, vice ban uram eleöt, lugosy Ztanissa Simon uram eleöt, Ilosway Balint lugosy notarius eleöt, lugosy Istvan Mathe eleöt, peczieteökel megh ereösitven. Datum ex oppido Lugos, die secunda mensis Novembris, anno millesimo sexcentesimo decimo.

5

1611, 26 aprilie, Sibiu

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Erdélyi Országos Kormányhatósági Levéltárak, Kolozsmonostori Konvent Országos Levéltára, F 17 Cista comitatum, Comitatus Tömösiensis, nr. 5, original, hârtie, pecete aplicată.

Principele Gabriel Báthory, pentru servicii credincioase, donează lui Janko și Marko Racz posesiunile Berliște și Rusova din comitatul Timiș, împreună cu toate drepturile și utilitățile ce țin de acestea.

Nos, Gabriel, Dei gratia Transylvaniae, Valahicae Transalpinaeque princeps, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc., memoriae commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod nos cum ad nonnullorum fidelium dominorum consiliariorum nostrorum singularem nobis propterea factam intercessionem nobis propterea factam, tum vero attentis et consideratis fidelitate fidelibusque servitiis, strenuorum militum Racz Janko et Racz Marko quae ipsi nobis et huic regno nostro pro locorum et temporum varietate, fideliter et exhibuerunt et impenderunt, ac in futurum quoque exhibituri et impensuri sunt, totales et integras possessiones prediales Berliste et Rusova in comitatu Theömeösiensi existentes habitas, totum item et omne ius regium, si quod in iisdem, qualitercunque existeret et haberetur, aut eandem et idem nostram ex quibuscunque causis, viis, modis et rationibus concernerent collationem, simulcum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet terris scilicet arrabilibus, cultis et incultis, agris pratis, pascuis, campis, foenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviiis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molen-dinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad eandem et idem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus, memoratis Racz Janko et Racz Marko, ipsorumque heaeredibus et posteritatibus eorum universis gratiose dedimus, donavimus et contulimus imo damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irrevocabiliter tenendas, posidendas pariter et habendas, salvo iure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante, quas nos in formam privilegii redigificemus, dum nobis in specie fuerint reportatae. Datum in civitate nostra Cibiniensi, die vigesima sexta mensis Aprilis, anno Domini millesimo sexcentesimo undecimo.

Gabriel princeps m.p

6

1611, 5 iunie, Sibiu

Transumpt în doc. nr. 7 din 30 mai 1612.

Principele Gabriel Báthory, pentru servicii credincioase, donează lui Manoilo Egri din Arad posesiunile părăsite *Bechye, Akacz* și *Simogy* din comitatul Timiș, predii ce aparținuseră lui Radu Egri, fratele celui donat, mort fără urmași.

Gabriel, Dei gratia Transilvaniae, Valachiae Transalpinae princeps, partium regni Hungariae dominus et Sicularum comes, fidelibus nostris egregiis et nobilibus Nedelko Vechyt, Paulo Panchioway, Radichy Erdeöhegy, omnino de Arad, Sebastiano Saradi, Stephano literato Chyerepely, omnino de Lippa, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram. Cum nos cum ad nonnullorum dominorum fidelium consiliariorum nostrorum singularem intercessionem nobis propterea factam, tum vero attentis et consideratis fidelitate fidelibusque serviitiis nobilis Monoylo Egry de Arad, quae ipse nobis pro locorum et temporum diversitate fideliter et constanter exhibuit et impendit ac in futurum quoque exhibiturus et impensurus est, totales igitur et integras possessiones prediales desertas *Bechye, Akacz* et *Simogy* vulgo vocatas, in comitatu Tömösiensi existentes habitas, quae alias egregii condam Raduly Egry de Arad, fratris ipsius Monoilo Egri praefuisset, sed per mortem et defectum seminis eiusdem, iuxta veteram et antiquam regni Transylvaniae legem et consuetudinem, ad nos consequenterque collationem et dispositionem nostram, rite et legitime esse perhibetur et redacta, totul ittem et omne ius nostrum regium, si quod in eisdem possessionibus praedialibus etiam aliter qualitercunque existeret et haberetur, aut eadem et idem nostram ex quibuscunque causis, viis, modis et rationibus concerneret collationem, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quorumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis ad easdem et idem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentes (praemissis tamen sic ut praefertur stantibus et sic se habentibus), memorato Manoilo Egry de dicta Arad, ipsiusque haeredibus et posteritatibus universis, vigore aliarum literarum nostrarum donationalium superinde confectarum et emanatarum, in perpetuum, salvo iure alieno, clementer dedimus, donavimus et contulimus. Velimusque eundem Monoilo Egry in dominiu earundem, dictique iuris regii in eisdem qualitercunque habiti, per nos legitime facere introduci.

Super quo vobis harum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus acceptis praesentes statim simul vel duo vestrum sub oneribus alias in talibus observari solitis, ad facies praedictarum possessiones desertarum *Bechye*, *Akacz* et *Simogy* vulgo nuncupatarum, in comitatu praeallegato *Tömösiensi* existentes, vicinis et commetaneis earundem universis inibi legitime convocatis et praesentes accedendo, introducatis pranotatum *Manoilo Egri* in dominium earundem, dictique iuris regii in eisdem qualitercunque habiti, statutisque eadem et idem eidem ipsiusque haeredibus et posteritatibus universis, simulcum praescriptis cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, iure ipsis ex praemissa donatione nostra incumbere, perpetuo possidendum, si non fuerit contradictum, contradictores vero, si qui fuerint, evocetis eosdem ibidem contra annotatum *Monoilo Egri* ad decimum quintum diem a die huiusmodi contradictionis ipsorum, ipsis ex hinc fiendae compudando, in curiam nostram seu in presentiam nostram, rationem huiusmodi contradictionem ipsorum reddituri efficacem. Et post haec vos seriem huiusmodi introductionis et statutionis vestrae, simul cum contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui praemisse statutioni vestrae intererunt, nominibus et cognominibus terminoque assignato, uti per nos fuerit expedita, nobis terminum ad praedictum fide nostra mediante refere vel rescribere, modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi, praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datuj in civitate nostra *Cibiniensi*, die quinta mensis *Iunii*, anno Domini millesimo sexcentesimo undecimo.

7

1612, 30 mai, Arad

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Erdélyi Országos Kormányhatósági Levéltárak, Kolozsmonostori Konvent Országos Levéltára, F 17 Cista comitatum, Comitatus *Tömösiensis*, nr. 14, copie de epocă.

Oficialii cetății și ai comitatului Arad îl pun pe *Manoilo Egri* în stăpânirea posesiunilor *Bechye*, *Akacz* și *Simogy* din comitatul Timiș, primite prin donație princiară.

Serenissime princeps, domine domine nobis semper clementissime. Post fidelium servitiorum nostrorum humillimam perpetuamque commendationem, serenitas vestra noveritis, nos litteras eiusdem statutorias pariterque introductorias pro parte et in persona egregii et nobilis *Monoylo Egry* de Arad factas et emanatas, nobisque inter ceteros serenitatis vestrae humillimos servitores, praeceptorie sonantes et directas, summa prout decuit obedientia et

reverentia recepisse in hac verba subsequencia (urmează documentul nr. 6 din 5 iunie 1611)

Unde nos huiusmodi serenitatis vestrae mandato, prout tenemur obedire et satisfacere volentes, rerum obveniam longinquitatem et desolationem praescriptarum possessionum Bechye, Akacz, Simogy nuncupatarum in comitatu praedicto Tömösiensi existentes, ad facies earundem tutus nobis cum praesentis aditus ereptus est, verum ut in tutioni et loco nobis magis idoneo omnino in civitate Aradiensi decima quinta mensis May anni presentis 1612 congregati, vicinis et commetaneis praescriptarum universis, nominandum autem egregiis et nobiles Illia Ferenczki, vice capitaneo castris Aradiensi, Zava Dely, Ruzmiro Racz, Sztoyan Racz, Stephano Racz, Michaeli Ivanhazi, Volfgango Brekovacz, Georgio Meszaros, iudice nobilium, omnino de dicta civitate Aradiensi, Fabiano Sarkani, Laurentio Nagy, Michaeli literato alias Makai et Martino literato alias Varsoczy in suis nominibus et personis, aliisque quam plurimis inibi legitime convocatis et prius quidem lectis statutoriis litteris coram illis introduximus praefatum Monoilo Egri in dominium praescriptarum possessionum Bechie, Akacz et Simogy nuncupatarum, in annotato comitatu existentes et habitarum, dictique iuris regii in eisdem qualitercunque habiti, statuimusque easdem et idem, eidem ipsiusque haeredibus et posteritatibus universis, simulcum praecensitis cunctis earundem utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, vigore aliarum literarum serenitatis vestrae donationalium, superinde confectarum et emanatarum, perpetuo possidendum, uti nos legitime moram facientem, nullo penitus omnino tunc sed neque ex post durante et subsequente integris quindecim diebus die praemissis, coram nobis coam nobis contradicatore apparente, nos itaque eundem Manoilo Egri de Arad in quieto et pacifico dominio praefatarum possessionum iuxta usualem et antiquam regni consuetudinem reliquimus. Cuius quidem introductionis nostrae seriem, simulcum vicinorum et commetaneorum, qui statutiōni nostrae interfuerit nominibus et cognominibus terminoque assignato, prout per nos expedita est, serenitati vestrae fide nostrae mediante modis omnibus rescripsimus. In reliquis autem, serenitatem vestram Deus altissimus et begnissimus vobis conservet ad annos quam plurimos et felicissimos. Datum ex civitate Arad, die decima sexta introductionis et statutiōnis nostrae praemissarum, anno supra notato, millesimo sexcentesimo decimo secundo. Serenitatis vestrae servitores humillimi Radichy Erdeöhegy et Nedelko Vichytt, omnino de Arad.

Pe verso: Serenissimo principi domino domino Gabrieli, Dei gratia Transylvaniae, Valachiae Transalpinae principi, partium regni Hungariae domino et Siculorum comiti, domino domino nobis semper clementissimo.

Scris de altă mână: 1613. Apertae per magistrum Ioannem Angyalos protonotarium.

8

1612, 30 septembrie, Lugoj
Transumpt în doc. nr. 9 din 5 mai 1613.

Testamentul nobilului George Terbusula din Lugoj, încheiat în fața a șapte martori, prin care lasă bunurile sale soției sale Ana Lacza, iar posesiunile avute în satele Chevereș, Dragsina, Bote și Uliuc le împarte între soție și ruda sa, Ioan Pribek. De asemenea, soția sa sa urma să primească sumele ce reveneau de la diverși debitori.

En Terbusula Georgy Lugoson lako, noha testemben beteghes ereötlen leven, de Istennek kegyelmessegebeöl ezemben es elmemben ep leven; illien testamentomot tezek, elseöben lelkemet ayanlom az kegyelmes Istennek markaban, testemet penighlen hagiom az feöldnek eö annianak az honnan vetetet, annak uthanna valamivel Isten engiemet megh latogatot, mindenemý jokkal ingobingo marhawal, hazzal eörekseggel, mivel hogy azen zerelmes gazdam azonial, Lacza Annaival, mindenek eggiwt kerestem, nekie hagiom eöreökke; tudni illik zeölöimet, zanto feöldeimet es minden nevel nevezendeö eöreök segemet az kikkel en birtam; ez haz az meliben en lakom az gazdam azzonie volt anna eleöteis, veötem ismet, az haz mellet egy kertet Jyon Peterteöl es Jyon Jánostol eöreökben, aztis neky hagiom, az czinterem mellet valtottam idegen kezbeöl egy kertet, meli az eleöttis az gazdam azzonnak eös eöreöke volt, aztis neky hagiom. Ezeknek uthanna, vagion Teömeös varmegieben negi falu jozzagom, ugimint Keveres, Draghsina, Bote es Vyliuk, meli jozzagot Sigmond feyedelem kegyelmessegebeöl, zabliammal s jambor zolgalatommal talaltam; annak eggiket tudny illik Bote newy falut, hagiom az en atiamfianak lippai Pribek Janosnak es keöteöttem zaz arani forint summaban, ugy adom penigh es keöteöt, hogy mint sayat eöreöket, birhassa eöreökbe es ha valaha valaký, ahoz az jozaghoz vernek mondana magat lenny, avagy valami nemý igassagal, eö veve akarya tenný, semmi keppen, migh ez felliwl megh irt summa penzt Pribek Janosnak lenem tenne, semminemý igassagal hozza ne nyulhasson; es tutorul vallom eö kegielmet lippai Pribek Janost, hogy az en gazdam azzonnak es minden jozagomnak gondgia viseleöye es otalmazoya legien, mindenekben mindenek ellen tehetsége zerint. Annak uthanna az en gazdam azzonnak halala uthan, Vyluk newy falumatis neki hagiom lippai Pribek Janosnak, ugian azon summaban mint az masikat hatam, azon keötel alat, hogy ha valaky eöteöt ez megh nevezet ket faluban haborgatny akarna, migh az zaz aranniat lenem tezý neký, addigh semmi modon hozza ne niulhasson;

az ketteit penigh az faluimnak ugy mint Keverest es Dragsinat, hagiom az en zerelmes gazdam azzonnak ereökben es keöteöm negy zaz arani forintba nekÿ, myvel hogy mindeön, mind ez jozagh veget Zÿlvasÿ Mihallial en nagy perben voltam, az en gazdam azzonianak, Lacza Annanak, sayat penzeth, ezekert valo perekert keölteöttem, negy zaz arani forintiat; annak okaert ha enekem holtam uthan vala honan valakÿ, vagy vernek mondana magat ez jozaghoz avagy valamÿ egiebmodon mondana jussat hozzaya, mighlen ez megh nevezet summat tudni illik az negy zaz aranniat; az en gazdam azzonnak, Lacza Annanak, eleb lenem tenne, addigh hozza ne niulhasson. Ezeknek uthana vadnak adosim. Modlina Menihart maradekinal, vagon adossagom fl. 15, meli adossagh az attiarol, Modlina Menihartrol marat, vagon az Kucziczon Jankul maradekinal adossagom florenis 5, azt az eöt forintot Balan Ferencz kerte vala teöllem keölczieön az eö birossagaban, az varos zwksegeben es Kucziczion Jankulnak, zemteöl zembe mondotta vala en eleöttem, Balan Ferencz, hogy ennekem megh adgia, mert az varos keölzeye akkor nala volt Kucziczion Jankulnal es eö is magara vallalta hogy megh adgia ennekem, de ennekem megh nem adta; vagon ismet egy hugomnal Marthanal adossagom florenis 7 denariis 40 Izgaran Jankulnal vagon, vagon adossagom florenis 17 denariis 30 valamÿ kezzesegeh dolgarol; Lugasy Janos volt adosom florenis 15 meli most azzoniomra Lugasy Janosnera zallot; Ribiczey Janosnal vagon adosagom, florenis 20 vagiok en ismet ados Lugasy Ferencz deaknak egy hazarraba eöteöt felpint borral, teöbnek senkinek nem tudom magamat adosnak lenny semmivel. Azert en teöllem s Istenteöl at kozot legien az az ky ebben az en hattam testamontomban, azen gazdam azzont megh haborittia. Ez testamentonat teöttem penigh illien beöcziwletes jambor nemes zemeliek eleöt ugy mint Kemp Janos, lugasy feö biro, Sebesy Peter, Baniaz Marton, Busoran Janos, Thoma Farkas, Stanisa Simon es Lonczia Georgÿ eleöt, mely testamentomat adtam az en zerelmes gazdam azzonnak, Lacza Annanak, az testamentomosok peczety alat. Actum in Lugos, die tricesima mensis Septembris, anno Domini milesimo sexcentesimo duodecimo.

9

1613, 5 mai, Sibiu

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Erdélyi országos kormányhatósági levéltárak, Kolozsmonostori Konvent Országos Levéltára, F 17 Cista comitatum, Tömös, nr. 10, original, hârtie, pecete aplicată.

Principele Gabriel Báthory confirmă actul de vânzare-cumpărare dintre George Terbusula și Ioan Pribek precum și prevederile testamentare ale aceluiași George Terbusula cu drepturile ce revin lui Ioan Pribek și Anei Lacza.

Nos, Gabriel, Dei gratia Transylvaniae, Valahicae Transalpinaeque princeps, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc., memoriae commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod pro parte et in personis nobilium Ioannis Pribek de Lyppa ac mulieris Annae Lacia, relictæ egregii quondam Georgii Terbusula Lugosiensis, exhibitæ sunt nobis et presentatæ quadam binæ literæ, primæ dicti quondam Georgii Terbusula, fassionales et venditionales, in duplici pappiro patenter confectæ, sigilliaque certorum arbitrorum, ibidem nominater inscriptorum, quatuor obsignatæ, quibus mediantibus idem Georgius Terbusula totalem et integram possessionem suam Szerbona vocatam, in comitatu Teömeösiensi existentem habitam, in et pro summa quinquaginta florenorum hungaricalium, pro arduis necessitatibus suis, iure perpetuo dividisse, prefatoque Ioanne Pribek appropriasse, dinoscebantur, alteræ eiusdem quondam Georgii Terbusula, tabulæ testamentariæ dispositionis, in simplici pappiro similiter papenter confectæ, sigillisque septem in margine inferiori obsignatæ, in cuius serie idem saepe-fatus Georgius quondam Terbusula, de et super universis bonis et iuribus suis possessionariis hæreditatibusque ac rebus mobilibus, certam fecisset dispositionem, inter caetera prefatos Ioannem Pribek et Annam Lacia, modo et ordine in eiusdem specificatis concernentem qua dispositione mediante, duas possessiones Bota et Vyluk in dicto comitatu Teömeösiensi existentes habitas, in et pro summa centum aureorum florenorum cusorum, veri ponderis dicto Ioanni Pribek, reliqua vero bona et possessiones dictæ Annae Lacia, pro summa ibidem denotata inscripsisse et obligasse dinoscebantur, tenoris infrascripto. Supplicans nobis humilime ut nos easdem literis fassionales, omniaque et singula in eisdem contenta, ratas, gratas et accepta habendo præmisse venditioni et fassioni, nostrum consensum pariter et assensum præbere dignemur benevolum, quarum quidem primarum scilicet literarum fassionalium et venditionalium tenor talis est: (urmează documentul nr. 4 din 2 noiembrie 1610).

Primo alterarum vero literarum tabulæ testamentariæ dispositionis tenor sequitur in hac verba: (urmează documentul nr. 9 din 30 septembrie 1612).

Nos itaque præmissa supplicatione, nobis modo quo supra porrecta, benigne exaudita et clementer admissa, præscriptas literas nostras fassionales et testamentaris dispositiones, non abrasas non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspitione carentes præsentibus literis nostris, vebotenus insertus et inscriptas, quo ad omnes earum contentiam, clausulas, articulos et puncta eatenus quatenus eadem, rite existunt emanatæ, viribusque earum veritas suffragatur, acceptamus, approbamus, ratificamus ac præmissæ venditioni et fassioni omnibusque et singulis in eisdem literis contentis nostrum consensum præbuimus præbemus que

benevolum pariter et assensum. Et nihilominus attentis et consideratis fidelitate fidelibusque servitiis egregii Ioanni Pribek de Lippa, quae ipse nobis et huic regno nostro Transylvaniae in omnibus occasionibus fidei et industriae sine commisis, fideliter exhibuit et impendit, ac in futurum quoque exhibiturus et impensurus est, totum item et omne ius nostrorum regium, si quod in eadem possessione Bothe, etiam aliter qualitercunque existeret et haberetur, aut eadem et idem nostram ex quibuscunque causis, viis modis et rationibus concernerent collationem, simulcum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet terris scilicet arrabilibus, cultis et incultis, agris pratis, pascuis, campis, foenetis, sylvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad eandem et idem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus, memoratis Ioanni Pribek ac Annae Lacza ipsorumque heredibus et posteritatibus, utriusque sexus universis, praemissis tamen sic ut praeferitur stantibus et se habentibus, benigne dedimus, donavimus et contulimus, prout damus, donamus et conferimus, iure perpetuo et irrevocabiliter tenendam, posidendam pariter et habendam, salvo iure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante, quas nos in formam privilegii redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae. Datum in civitate nostra Cibiniensi, die quinta mensis May, anno Domini millesimo sexcentesimo decimo tertio.

DOCUMENTS REGARDING TIMIȘ COUNTY AT THE END OF 16TH CENTURY-EARLY 17TH CENTURY

Abstract

At the end of the 16th century, in the context of the Long War between the Ottomans and Habsburgs, the territory of Timiș County (nowadays Banat) was the subject of disputes between Christian and Turkish troops. The Transylvanian armies occupied a number of territories on the Mureș valley and nearby Timișoara, areas where nobles from the Principality received various donations. The territorial impact of Christian recoveries can be noticed by following these donations of Transylvanian princes. The Mureș Valley, a strategic route for the Transylvanian Principality, was almost entirely recovered. Although Timișoara could not be conquered, the Transylvanians imposed themselves on the west, south and north of the city by occupying some villages only a few kilometres from the city gates. The documents published in this study offer us the opportunity to investigate the social, military, political and economical framework of the province between Mureș, Danube and Tisza Rivers in the early modern times.